

FOLYÓIRATSZEMLE

Helynévtörténeti Tanulmányok 12. (2016)

Szerkesztők: HOFFMANN ISTVÁN – TÓTH VALÉRIA. Debreceni Egyetemi Kiadó,
Debrecen. 155 lap

A folyóirat 12. száma hét tanulmányt tesz közzé, többségük a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke, illetve az MTA–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoport munkatársainak tollából származik.

KENYHERCZ RÓBERT a Szepes vármegyei középkori oklevelek átírási gyakorlatának nyelvtörténeti vonatkozásaival foglalkozik (7–44). A másolás ténye, hitelessége, valamint az eredeti irat és a másolat keletkezése között eltelt idő mellett kiemeli az átírás helyét is mint vizsgálati szempontot. A nyelvtörténeti kérdéseken belül az átírások forrásértékére, az átírt és az átíró oklevél közötti eltérések típusaira tér ki (helyesírási és hangjelölési eltérések; nem szándékos eltérések, azaz hibák; szándékos, de nem célzatos eltérések; szándékos és célzatos változások). A Szepes vármegyei települések közül Szedlicska, Leszkovány, Szalóba, Zsdjár és Grancs névváltozatai segítségével ismerteti az oklevél-átírás gyakorlatát.

SZÓKE MELINDA tanulmányában a hamis oklevelek nyelvészeti vizsgálatának jogosságát hangsúlyozza, illetve ennek az állításának a bizonyítását tűzi ki célul (45–58). A szerző által ismertetett Bakonybéli alapítólevél is ennek a vállalkozásnak a része. A 13. századi alapítólevél 11. századi kronológiai réteggént való kezelésének nyelvtörténeti kérdését veti fel, a választ pedig egy jövőbeni tanulmányában kívánja bővebben kifejteni.

KOVÁCS ÉVA tanulmánya a nyelv- és névtörténeti vizsgálatok utóbbi években előtérbe került területével, a magyar nyelvű szórványok és a latin szövegek környezet nyelvi kapcsolataival foglalkozik (59–68). A szerző a Századi alapítólevél helynévi szórványainak szövegbe illeszkedési formáit elemzi a HOFFMANN ISTVÁN által meghatározott hat szövegbe illesztési mód szerint: 1. megnevezős szerkezetben álló nevek; 2. latin földrajzi köznévkörnyezetében felbukkanó nevek; 3. latin prepozícióval szereplő nevek; 4. magyar nyelvi eszközökkel beillesztett nevek; 5. szerkezeti utalás nélküli formák; 6. latinul, illetve latinizáló formában megjelenő nevek.

MOZGA EVELIN a személynévi etimológiák meghatározási nehézségeinek ismertetését követően a 13. század eleji Tihanyi összeírás török, szláv, német és görög–latin eredetű tulajdonneveket tartalmazó jövevény személynéveinek vizsgálatára vállalkozik (69–80). Tanulmányában hangsúlyozza a szövegek környezet fontosságát, és rámutat a nevek közötti szemantikai és morfológiai kapcsolatokra.

HOFFMANN ISTVÁN a patrocíniumi helységnevek egyikével, a *Szentmárton*-nal foglalkozik részletesen tanulmányában (81–100). A bevezetésben a templomcímként szereplő leggyakoribb titulusok és az azokból kialakult településnevek középkori magyarországi előfordulását szemlélteti. Ezt követően vizsgálja meg a *Szentmárton* névalakot

tartalmazó településnevek földrajzi fekvésének sűrűségét, a településnevek feltűnésének időrendjét és névváltozásait napjainkig.

BÖLCSKEI ANDREA az egyház birtokosi szerepét tükröző középkori angol helységnevek nyelvi sajátosságait mutatja be (101–114). A szerző a helységnevek lexikális, szemantikai és szintaktikai jellemzőit kutatja, mindezt megelőzően pedig a középkori kereszténység brit vonatkozásainak a kezdeteit vázolja fel.

KATONA CSILLA a kétnyíltszótagos tendencia kérdéséhez szolgáltat újabb adatokat (115–151). A jelenség eddigi kutatási eredményeinek összefoglalása után összeveti az ómagyar kori helynevek és a jelenkori tájszavak korpuszát. A hangváltozási folyamatot a szótagszerkezeti típusok gyakorisága, a szóbelseji mássalhangzó-kapcsolatok, valamint a magánhangzó-kiesés típusai és gyakorisága tükrében mutatja be, majd az adatokat térkép-ábrázolással teszi szemléletessé.

A folyóiratszámot a megszokott módon A Magyar Névtárhívum Kiadványai sorozat eddig megjelent köteteinek listája zárja.

TÖRÖK TAMÁS

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3116-9875>

Selye János Egyetem

Tanárképző Kar

Rivista Italiana di Onomastica 22. (2016)

Főszerkesztő: ENZO CAFFARELLI. Società Editrice Romana – ItaliAteneo, Róma. 992 lap
(1. 467 lap, 2. 525 lap)

A RION. 2016. évi két kötetének terjedelme ebben az évfolyamban is megközelíti az ezer oldalt, ezért a főbb rovatokat és alfejezeteket csak erősen összefoglalva tudjuk bemutatni.

1. Tanulmányok, kisebb közlemények, vitacikkek. Az összesen 24 tanulmány szerzői közül csupán öt nem olasz (egy-egy francia, román és lengyel, illetve két magyar); néhány szerző az 1. és a 2. füzetben, akár több rovatban is adott közre írást. A főszerkesztők megállapodásának értelmében (vö. 373) hat tanulmány a nagybányai ICONN3 konferencián elhangzott előadás (esetleg kis mértékben módosított) írott változata (szerzőik: D. FELECAN, FÁBIÁN, GALKOWSKI, GYÖRFFY, PAPA, RATEAU – VAN LANGENDONCK).

A személynevekről a következő tanulmányok szerzői értekeztek. A ROSSEBASTIANO azokkal a személynevekkel foglalkozott, amelyek az ol. *guerra* 'háború' és *pace* 'béke' köznevekből alakultak ki, illetve vizsgálta a híres háborús közszereplők tulajdonnevéből kialakult utónévhasználatot is (15–31); ugyanő egy másik tanulmányában a torinói lelencyerek 19. századi névadásáról adott átfogó képet (525–574). FÁBIÁN ZS. összehasonlító elemzésben mutatta be a magyar és az olasz utónévrendszer közötti különbségeket (51–64). Névetimológia a tárgya L. MORLINO tanulmányának (a trieszti *Pacuvio* név eredetének újabb magyarázatát adta, 145–154), illetve A. ROSSEBASTIANO további írásának (a *Litisei/Littizzetto* családnévről, 171–176). R. RANDACCIO a *Cambronne* családnév